

Kyläsepän, Palotornin ja Tähkätaskun päiväkotien suunnitelma lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

päivämäärä 23.10.2023

Hyvinvointi ja turvallisuus Ylöjärven varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa pidetään huolta koko yhteisön fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Lapsella on oikeus saada lohdutusta sitä tarvitessaan. Varhaiskasvatuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa eikä häirintää. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Häirintä-, kiusaamis- tai väkivaltatilanteista keskustellaan lasten huoltajien kanssa ja etsitään yhdessä ratkaisuja. Tavoitteena, että lapset oppivat työskentelemään yhdessä ja he saavat tilaisuuden harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

Yhteisöjen rakenteiden ja käytäntöjen tulee edistää hyvinvointia ja turvallisuutta

Perusopetuslaki ja perusopetuksen valtakunnallinen opetussuunnitelma edellyttävät, että kiusaamisen ehkäisemiseksi ja kiusaamistilanteisiin puuttumiseksi laaditaan yksikkökohtainen suunnitelma.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja varhaiskasvatuslaki edellyttävät, että kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti.

Esi- ja perusopetus

Arvoperusta Opetussuunnitelmien perusteissa lähtökohtana on lapsen ja nuoren edun ensisijaisuus, elämän ja ihmisoikeuksien kunnioitus sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Jokainen lapsi ja nuori on ainutlaatuinen ja arvokas sellaisena kuin hän on. Opetuksen ja kasvatuksen tulee tukea lasta ja nuorta kasvamaan ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Sivistyykseen kuuluu taito käsitellä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja rohkeasti. Arvoperusta tulee näkyä eri yksiköiden toimintakulttuurissa.

Muutokset, jotka tulivat 1.8.22 voimaan, ovat lyhyesti (OPH)

- Lapsen edun ensisijaisuus. Lapsen edun ensisijaisuus on jatkossa huomioitava esiopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä.
- Lasten ohjaaminen yksilöinä ja ryhmänä ottamaan vastuuta omasta käyttäytymisestään ja siitä, että ryhmässä ei kiusata, syrjitä tai aiheuteta vaaraa. Lisätty myös tarkennus aikuisen läsnäolosta ja ohjauksesta turvallisuuden varmistamiseksi.
- Opettajan, päiväkodin johtajan ja rehtorin ilmoitusvelvollisuus. Heillä on jatkossa velvollisuus ilmoittaa huoltajalle tai muulle edustajalle epäilystä kiusaamisesta, häirinnästä, syrjinnästä ja väkivallasta esiopetuksessa tai matkalla esiopetukseen. Ilmoitusvelvollisuus koskee kohteena ollutta ja epäiltyä lasta

Kyläsepan, Palotornin ja Täähätaskun päiväkotien suunnitelma lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Hyvinvointi ja turvallisuus Ylöjärven varhaiskasvatuksessa

Mitä kiusaamisella tarkoitetaan

Kiusaamisen muodot: verbaalinen, fyysinen ja psyykinen. Miten nämä näkyvät arjessa.

Kiusaaja voi olla lapsi tai aikuinen. Kiusaaminen on usein toistuvaa toisen sanallista tai fyysistä loukkaamista. Kiusaaminen on vallankäyttöä, esim. huomiotta jättämistä, nonverbaalia väheksymistä.

Sanallista kiusaamista on mm. nimittely, toisen mitätöinti, vähättely, toisen ulkoisten olemuksen kommentointi, näennäinen neuvottelu, uhittelu, lälättely.

Fyysistä kiusaamista on toisen tahallinen satuttaminen ja toisen tilan tahallinen rikkominen, mm. töniminen, nipistely, vaatteista repiminen, pureminen, tavarain heittäminen, tavarain ottaminen pois kädestä, potkiminen, lyöminen, huutaminen.

Psyykkistä kiusaamista on leikeistä ja yhteisestä tekemisestä ulos jättäminen, katse, vähättely, uhkailu ja kiristys, toisen tilan rikkominen, käskyttäminen, leikeissä roolijaot (sama henkilö aina ei-halutussa roolissa).

Sosiaalinen oppimisympäristö on merkityksellinen. Positiivinen oppimisympäristö tukee lasten kasvua, negatiivinen ympäristö vahingoittaa sitä.

Henkilöstön yhteinen näkemys kiusaamisesta

Kiusaaminen on henkilökohtainen kokemus.
Siihen tulee aina puuttua ja käydä tilanne läpi lasta kuunnellen ja kunnioittaen.

Mitä tarkoittaa lapsen edun ensisijaisuus?

Lapsen psyykkisen, sosiaalisen ja fyysisen hyvinvoinnin tukemista. Lapsen osallisuus huomioidaan ja hänen mielipiteensä otetaan huomioon. Toiminta on suunniteltu lapsen etua, tarpeita ja mielenkiinnon kohteita huomioiden. Lasta havainnoidaan ryhmässä ja vanhempien kanssa keskustellaan säännöllisesti lapsen asioista.

Miten lapsia ohjataan ottamaan vastuuta ryhmän "hyvästä hengestä"?

Aikuinen mallintaa omalla käytöksellään sitä, miten toiset ihmiset kohdataan ja miten käyttäytyään. Vahvistetaan hyvää käytöstä ja luodaan sosiaalisesti turvallinen oppimisympäristö. Kiinnitetään paljon huomiota ryhmäytymiseen ja yhteisöllisyyteen ryhmässä. Hyväksytään moninaisuus ja harjoitellaan kauniita käytöstapoja.

Miten huoltajalle ilmoitetaan kiusaamis-, ym. tilanteesta?

Sekä kiusatun että kiusaajan huoltajien kanssa keskustellaan tuonti- ja hakutilanteissa heti tilanteen tapahduttua. Tarvittaessa soitetaan/viestitään, mikäli vanhempaa ei saman päivän aikana tapaa tai mikäli

oman ryhmän aikuinen ei ole iltapäivällä lasta lähettämässä kotiin. Kirjallista viestiä laittaessa on hyvä olla tarkkana, millä sanamuodoilla tekstin kirjoittaa.

Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän käsitteiden käsittely henkilöstön, esioppilaiden ja varhaiskasvatuksen lasten kanssa

Kiusaamisen käsitteitä käsitellään henkilöstön kesken pedatiimeissa, tiimipalavereissa, arjen tilanteissa, keskinäisessä vuorovaikutuksessa.

Lasten kanssa käsitteitä käydään läpi ikätason mukaisesti. Lapsille sanoitetaan tilanteita, käydään läpi yhteisiä sääntöjä, kaveritaidoista puhutaan arjessa, lisäksi tunne- ja vuorovaikutuskerhot sekä muu tunnetaitomateriaali ovat tärkeitä välineitä. Myös kirjojen, tarinoiden ja draaman avulla käydään läpi kiusaamisen käsitteitä lasten kanssa, samoin kuvia ja mediaa käytetään paljon. Turvataitoja käsitellään säännöllisesti.

Yleistä kiusaamisen ehkäisemisestä ja siihen puuttumisesta

Kiusaamisen ehkäisy tulisi nähdä osana arjen laadukasta pedagogiikkaa. Kiusaaminen ehkäisy perustuu henkilöstön omien asenteiden tarkistamiseen, omaan suhtautumiseen jokaiseen lapseen, lapsiryhmään ja työyhteisöön.

Kiusaamista ehkäiseviä toimenpiteitä, toimintaohjeet kiusaamistilanteiden puuttumiseen, tukitoimet ja toimenpiteet teon tekijän, että sen kohteena olevan osalta

Kiusaamista ehkäiseviä toimenpiteitä ovat ryhmäyttäminen ja osallisuus, pienryhmätoiminta, tunne- ja vuorovaikutuskerhot, turvallinen ja positiivinen oppimisympäristö, avoin vuorovaikutus, Yhteispelin leikki- ja toimintavinkit. Erja Sandbergin ”Yleisen tuen ohjekortit” ovat myös tukena.

Kiusaamistilanteisiin puututaan heti. Aikuinen, joka tilanteen näkee, ottaa asian vastuulleen ja kysyy, mitä on tapahtunut. Tämän jälkeen tilanteessa annetaan kaikille osapuolille aikaa kertoa oma näkemyksensä tapahtuneesta. Pyritään sovittelun kautta löytämään yhteinen näkemys, johon osapuolet ovat tyytyväisiä. Huoltajille kerrotaan asiasta, ja kerrotaan myös miten tilanne on päiväkodissa käsitelty.

Väkivallan ja aggressiivisen käyttäytymisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Toimenpiteet ja puuttumisen keinot

Yritetään ennaltaehkäistä aggressiivinen käytös ennakoimalla tilanteita ja sanoittamalla tunnetaitoja ja tilanteita. Aikuinen toimii johdonmukaisesti ja rauhallisesti, eikä lähde mukaan lapsen tunnereaktioon. Aggressiivisiin tilanteisiin puututaan rauhoittamalla tilannetta, yritetään ehkäistä väkivallan teot ja lapsen itsensä/toisten satuttaminen, luodaan turvallista ilmapiiriä, jossa kaikki tunteet ovat sallittuja, mutta toista/itseä satuttavat teot eivät.

Noudatamme arjessa ”Pisara-puuttuminen” -toimintamallia.

Häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Ehkäisevät toimenpiteet ja puuttumisen keinot

Jokaisella on oikeus omaan tilaan, jossa saa olla rauhassa. Oman tilan häirintään puututaan esim. leikkipaikan muutoksilla, oman paikan sijoittelulla, leikkiryhmien jakamisella. Ennalta häirintää pyritään ehkäisemään esim. rauhoittumispaikan avulla.

Yhteistyö veon, koulukuraattorin ja muiden tahojen kanssa

Yksikön varhaiskasvatuksen opettajan (veo) kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä viikoittain ennalta suunnitellun aikataulun mukaan.

Pirkanmaan hyvinvointialueen perhepalvelujen työntekijöitä voidaan konsultoida tarvittaessa ja ohjata perheitä niiden palvelujen pariin.

Yhteistyö huoltajien kanssa

Huoltajien kanssa ylläpidetään avointa keskustelukulttuuria päivittäin tuonti- ja hakutilanteissa sekä Vasu-keskusteluissa. Vanhempia kuunnellaan ja heitä kannustetaan avoimeen vuorovaikutukseen henkilöstön kanssa. Ryhmien Padlet-seinille laitetaan kuvia ja linkkejä käytettyihin materiaaleihin.

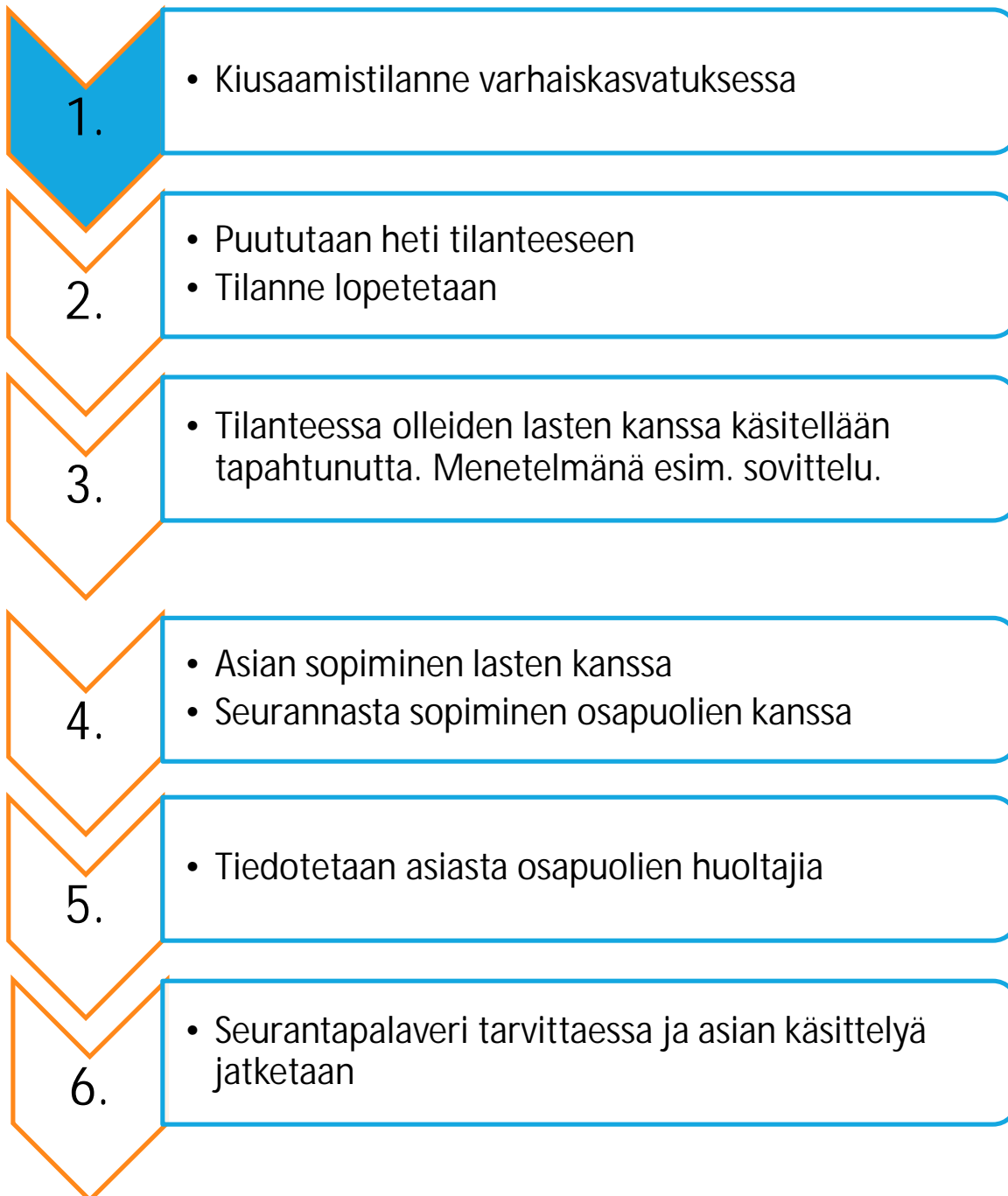
Suunnitelmaan perehdytys ja tiedottaminen (henkilöstö, lapset, huoltajat)

Päivitetään ja arvioidaan toimintakauden alussa ja tarvittaessa pm. 23.10.2023

Perehdytys ja tiedottaminen toteutetaan

Suunnitelma käsitellään päiväkotien pedatiimeissä henkilöstön kanssa. Huoltajat voivat perehtyä suunnitelmaan päiväkodin verkkosivuilla. Lasten kanssa suunnitelmaa käydään läpi tunne- ja vuorovaikutusmateriaalien kautta.

1. Varhaiskasvatuksessa panostetaan hyvään ilmapiiriin ja tuetaan lasten tunne- ja kaveritaitoja, ennaltaehkäistään kiusaamistilanteita.
2. Henkilöstö tunnistaa kiusaamisen eri muodot ja tilanteet. Niihin puututaan aktiivisesti.
3. Varhaiskasvatusyksiköissä käydään vuosittain läpi suunnitelma lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Menetelmiä ja toimintatapoja kehitetään.
4. Kiusaamistilanteisiin puututaan aina ja niistä tiedotetaan kaikkia asianosaisia.

Kiusaamista koskevat määräykset varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa

Henkilöstöllä on keskeinen rooli joka päivä lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelun ja kehittymisen tukemisessa. Tunnesäätelyn kehittymistä tuetaan, ja lapsia opetetaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Lapsia ohjataan yksilöinä ja ryhmänä ottamaan vastuuta omasta käyttäytymisestään ja siitä, että ryhmässä ei kiusata tai syrjitä, tai aiheuteta vaaraa muille. Lasten vertaissuhteiden kehittymistä tuetaan. Turvallisuus varmistetaan henkilöstön läsnäololla ja ohjauksella eri tilanteissa, ja kaikissa lapsiryhmissä.

Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti lasten iän ja kehityksen mukaisesti.

Lasten osallisuutta edistetään monin eri tavoin. Lasten ymmärrys yhteisöstä, oikeuksista, vastuusta ja valintojen seurauksista kehittyy osallisuuden kautta. Lasten sensitiivinen kohtaaminen ja myönteinen kokemus kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta vahvistavat osallisuutta. Inklusiivinen toimintakulttuuri edistää lasten osallisuutta ja oppimista, ja vastaa kaikkien lasten erilaisiin tarpeisiin.

Kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan vastainen työ (OPH)

VASU:

Varhaiskasvatuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa eikä häirintää. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti osana toimintakulttuurin kehittämistä. Olennaista kiusaamisen ennaltaehkäisyssä on tukea lasten vertaissuhteita ja yhteisön hyvinvointia. Henkilöstöllä on keskeinen rooli lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelun ja kehittymisen tukemisessa. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Häirintä-, kiusaamis- tai väkivaltatilanteista keskustellaan lasten huoltajien kanssa ja etsitään yhdessä ratkaisuja. Turvallisuuden edistämiseen kuuluu myös tapaturmien suunnitelmallinen ehkäisy ja seuranta, turvallisuuskasvatus sekä tiloista ja välineistä huolehtiminen. Varhaiskasvatus edellyttää toimivaa ja sitoutunutta turvallisuuden johtamista sekä turvallisuusasiat hallitsevaa henkilöstöä.

ESIOPS:

Lasta tulee suojata väkivallalta, kiusamiselta ja muulta häirinnältä. Lapsella on oikeus saada lohdutusta sitä tarvitessaan. Esiopetuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa eikä häirintää. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti osana toimintakulttuurin kehittämistä. Olennaista kiusaamisen ennaltaehkäisyssä on tukea lasten vertaissuhteita ja yhteisön hyvinvointia. Henkilöstöllä on keskeinen rooli lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelun ja kehittymisen tukemisessa. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Aikuisen läsnäolo ja antama ohjaus vuorovaikutustilanteissa on tärkeää. Häirintä-, kiusaamis- tai väkivaltatilanteista keskustellaan lasten huoltajien kanssa ja etsitään yhdessä ratkaisuja.

Toimenpideohjelma kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi (OKM)

Eri hallinnonalojen toimista koostuvan ohjelman taustalla ovat hallitusohjelman kirjaukset mm. syrjimättömyydestä sekä jokaisen lapsen ja nuoren oikeudesta koskemattomuuteen. Tavoitteena on, että kenenkään ei tarvitse kokea kiusaamista, häirintää, väkivaltaa tai sosiaalista syrjintää koulussa tai oppilaitoksissa. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen on osa toimenpideohjelmaa.

[Kiusaamisen ehkäiseminen varhaiskasvatuksessa \(MLL sivulta kopioitu\)](#)

Päiväkodeissa kiusaaminen on arkipäivää, mutta ilmiötä ei aina tunnisteta kiusaamiseksi. Kiusaamiseen ei ole kiinnitetty aina riittävästi huomioita tai siitä ei ole käytetty kiusaamisen käsitettä. Alle kouluikäisten lasten vuorovaikutustaidot ovat vasta kehitymässä, eivätkä lapset vielä ole omaksuneet kiusaajan tai kiusatun toimintatapoja. Pitkään jatkuessaan kiusaaminen voi johtaa sosiaaliseen syrjäytymiseen. Varhaiskasvatuksessa kiusaamista ehkäistään vaikuttamalla lapsiryhmän toimintaan, luomalla turvallinen ilmapiiri ryhmään sekä vahvistamalla vuorovaikutustaitoja.

Kiusaamisen ehkäisy perustuu aikuisen omien asenteiden tarkistamiseen, omaan suhtautumiseen jokaiseen lapseen, lapsiryhmään ja työyhteisöön sekä ymmärrykseen siitä, että aikuinen itse vaikuttaa ilmiön olemassaoloon. Aikuisen toiminta ja valinnat voivat ylläpitää kiusaamistilanteiden jatkumista ja mahdollistaa niiden syntyä. Aikuisen tehtävä on kantaa vastuu kiusaamistilanteista, niihin puuttumisesta sekä ennaltaehkäisystä.

Varhaiskasvatusyksikkö ratkaisee itse, mitkä keinot ovat tehokkaita

Kiusaamisen ehkäisyä ja siihen puuttumista on vaikea ohjeistaa ulkopuolelta, sen sijaan päivähoitoyksikön on itse ratkaistava, millaiset keinot sillä hetkellä juuri nyt siellä olevien lasten kanssa olisivat tehokkaita. Kiusaamisen ehkäisy tulisikin nähdä osana arjen pedagogiikkaa, joka muuttuu ja muotoutuu ryhmän ja lasten taitojen mukaan

[MLL_Mielenlukutaitoa_www.pdf](#)

Päiväkotirauha on lapsia ja vanhempia osallistava kiusaamisen vastainen toimintatapa, jota päiväkotit voi soveltaa omassa yksikössään tai ryhmässään omien tarpeiden mukaan. Päiväkotirauhan tavoitteena on vahvistaa lasten, vanhempien ja kasvattajien yhteistyötä ja osallisuutta hyvän kasvu ympäristön luomisessa. Ideana on antaa tilaa lasten omalle suunnittelulle ja tekemiselle sekä pohtia niin aikuisten kesken kuin yhdessä lasten kanssa, millaisista asioista muodostuu kaikille mukava ja turvallinen ryhmä.

Päiväkotirauhan suunnittelu voi auttaa tekemään näkyväksi päiväkodissa jo toteutettavia tuttuja, konkreettisia asioita, jotka edistävät turvallista, myönteistä ilmapiiriä ja osallisuutta. Päivä. Ideoita kysytään lapsilta ja osallistavia teemoja voi olla myös useita vuoden aikana. [Päiväkotirauha - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

[PIKI-toimintamallin](#) avulla tunnistetaan ja ehkäistään kiusaamista kotona ja varhaiskasvatuksen ryhmissä. Tavoitteena on vahvistaa erityisesti lasten vuorovaikutus- ja tunnetaitoja. [PIKI-toimintamalli \(pikitoimintamalli.fi\)](#) Ymmärrystä [huoltajille](#) ja kasvattajille: [Tunne lapsiryhmäsi](#)

[Folkhälsan](#): Inspiraatioksi tarkoitettu materiaali on suunnattu päiväkotien henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja muille kiusaamisen vastaisesta työstä kiinnostuneille. Materiaalin tavoitteena on tukea lapsen kaverisuhteita, ohjata ja opettaa lasta muodostamaan merkityksellisiä suhteita eri tavoin samanikäisiin lapsiin sekä vahvistaa positiivisia edellytyksiä lapsiryhmässä.

MiniVerso varhaiskasvatukseen

MiniVerso on kehitetty osaksi varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria lapsen oikeuksien, osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistamiseksi ristiriitatilanteissa.

Pirkanmaan LAPE:n opas lasten ja nuorten tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen ja toimintamalli kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyyn.

Kiusaamisen ehkäisy on kirjattu varhaiskasvatustakiin. Lasta tulee lain mukaan suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä.

– Varhaiskasvatuksessa opitaan toimimaan ryhmässä ja ottamaan toiset huomioon. On tärkeää, että päiväkodissa puututaan kiusaamisen ensimmäisiin merkkeihin. Päiväkodin tulee olla lapselle turvallinen ympäristö, jossa ketään ei kiusata eikä kukaan opi kiusaajaksi. Henkilöstöllä on yksiselitteinen velvollisuus ehkäistä häirintää ja kiusaamista sekä puuttua siihen.

Varhaiskasvatus on keskeinen toimintaympäristö, jossa lapsi ensimmäistä kertaa harjoittelee toimimista vertaisten kanssa ryhmässä. Tutkimuksissa kiusaaminen usein määritellään seuraavasti: "Kiusaamista on se, kun yhdelle ja samalle oppilaalle aiheutetaan toistuvasti vahinkoa ja/tai pahaa mieltä. Tekijöinä on joku tai jotkut, joita vastaan kiusatun on vaikea puolustautua." (Olweus, 1993; Salmivalli, 2010).

Opetushallituksen uutinen ohjeita ja työkaluja kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseen.

Opetushallituksen YouTube-soittolista Kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäiseminen.